

Rudolf Steiner

Poslanie Michaelovo, GA194

SIEDMA PREDNÁŠKA
Dornach, 6. december 1919

preklad: Robert Blaschke, © Vianoce 2016

V rôznych popisoch ste už počuli, že ku skutočnému poznaniu ľudskej bytosti je naozaj nevyhnutné sledovať členenie tejto ľudskej bytosti na tri články. Relatívne samostatne organizované vrámci ľudskej bytosti sú orgány hlavy (hrubo povedané, pravdaže), orgány hrudi a orgány údov, pričom si však musíme predstaviť, že k orgánom údov prináleží aj veľká časť toho, čo spočíva v oblasti trupu. A z prednášok a z mojich popisov v „Duševných záhadách“ ste si tiež mohli vziať to, ako s ľudskou hlavou súvisí život myslenia a predstáv, ako súvisí so všetkým tým, čo je u človeka rytmickou činnosťou – teda takpovediac, hrubo povedané – systémom hrudi, všetko to, čo je sféra cítenia a ako súvisí sféra vôle, ktorá však pri človeku predstavuje to skutočné duchovno, so systémom údov s organizáciou údov. V ľudskom organizme sú tieto tri systémy relatívne samostatné. Relatívne samostatné, len práve že spolupracujúce, sú aj predstavový život, citový život a vôľový život. Vy však viete, že z duchovného hľadiska je najlepším spôsobom, ako pochopiť, čím sa tieto tri systémy odlišujú, povedať: Vo zvyčajnom bdelom živote človek plne bdie vlastne len skrze svoj systém hlavy, skrze všetko to, čo – duševne povedané – súvisí so životom predstáv a myslenia. Naproti tomu všetko to, čo – telesne povedané - súvisí s vlastným rytmickým systémom, je vlastne i počas bdelého života životom snovým, ktorý preniká tento bdelý život. O tom, čo prebieha v našej citovej sfére, vieme prostredníctvom našich bdelých predstáv, ale nikdy nie bezprostredne skrze city samotné. A ešte temnejším zostáva náš vôľový život, ktorý skutočne podľa jeho vlastného obsahu nechopujeme nijako inak, než ako život spánku ako taký. Takže ak sa chceme vyjadriť presnejšie, než ako sa to bežne činí, o tom, do akej miery sú podvedomé stavy základom ľudského bežného vedomia: Podvedomé predstavy tvoria základ pre citový život a ak smiem vytvoriť komparatív, tak ešte nevedomejšie predstavy tvoria základ životu vôle.

Teraz je veľmi dôležité, aby sme si ujasnili, že vlastne v každom z troch ľudských systémov sú obsiahnuté myslenie, cítenie a vôľa. V systéme hlavy, v systéme myslenia sú obsiahnuté myslenie, cítenie a vôľa. V systéme hlavy sú naozaj obsiahnuté aj citový život aj vôľový život, len tieto sú oveľa slabšie vyvinuté než život predstavový. Práve tak sú myšlienky prítomné v citovej sfére, ktorá nám k vedomiu prichádza snivo, len sú práve slabšie, než v sfére hlavy. To však, k čomu sa v našej dobe abstraktnej vedeckosti zvyčajne neprihliada, je, že tieto podvedomé články ľudskej bytosti sú tým objektívnejšie, čím menej nám subjektívne prichádzajú k vedomiu. Čo to znamená? To znamená, že to, čo máme skrze náš život hlavy, hlavový život, to sú procesy, ktoré relatívne prebiehajú v nás. Avšak to, čo zažívame skrze náš rytmický systém, skrze náš systém hrude, to, čo prebieha v našej citovej sfére, to v žiadnom prípade nie je proste naša individuálna vlastnosť, to je niečo, čo

Á
Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

súčasne prebieha v nás ale predstavuje aj svetové procesy. To značí, že ak niečo cítite, tak to síce je zážitkom vo vás samotných, ale súčasne je to niečím, čo sa deje vo svete, čo má vo svete svoj význam. A to je práve mimoriadne zaujímavé - sledovať, aké svetové procesy spočívajú v základoch nášho citového života. Vezmíme si, že prežívate niečo, čo mimoriadne silno osloví vaše city, nejakú radosť či smútok vyvolávajúcu udalosť. Vy viete, že celkovo ľudský život prebieha tak, že dokážeme tento celok života členiť do približne sedemročných periód. Prvá perióda prebieha približne od narodenia až po výmenu zubov, druhá perióda ide až po pohlavnú zrelosť, tretia až po začiatok 21. roka – to všetko približne -, a tak to ide ďalej. To je členenie ľudského behu života.

Keď sa pozrieme na toto členenie, tak prichádzame k uzlovým bodom ľudského vývoja, ktoré sa na začiatku ľudského pozemského života celkom zreteľne ukazujú vo výmene zubov, v pohlavnej zrelosti, a ktoré sa potom viac-menej zahaľujú, avšak pre toho, kto vie pozorovať, sú veľmi zreteľné i potom. Pretože to, čo sa okolo 21. roka deje s duševne-telesným u človeka, to je pre toho, kto dokáže pozorovať, práve tak zreteľne vnímateľné, ako je pre vonkajšiu fyziológiu vnímateľná napríklad pohlavná zrelosť. Ale to sa zvyčajne menej pozoruje. Nuž, týmto dostávame isté všeobecné členenie behu ľudského života. Keď však teraz vystúpi niečo také, ako som povedal, nejaká významná udalosť, napríklad medzi výmenou zubov a pohlavnou zrelosťou, ktorá veľmi podnetne pôsobí v citovej sfére, potom nastane niečo veľmi zvláštne, čo – keďže dnes pozorujeme len veľmi hrubo – sa dnes v skutočnosti zvyčajne práve nepozoruje. Ale táto udalosť predsa len nastáva. Istou mierou je dojem tu, citový dojem kmitá vo vedomí. Ale keď sa jedná o citový dojem, potom niečo prebieha v objektívnom svete, úplne odhliadnuc od toho, čo sa odohráva vo vašom vedomí, vo vašom duševnom živote vôbec. A my môžeme to, čo prebieha v objektívnom svete, prirovnať akoby k istému druhu kmitavého podnetu: šíri sa do sveta. A to pozoruhodné je, že sa nešíri nekonečne, ale keď sa už dost rozšíril, keď sa akoby vyčerpala jeho elasticita, potom kmitne opäť nazad, a to sa prejaví v nasledovnom sedemročnom období tak, že sa to opäť vráti a nejakým spôsobom je impulzom, zvonka vnikajúcim do vášho duševného života. Nechcem povedať – pretože to predsa súvisí s individuálnym utváraním života – , že sa taká udalosť vracia približne po siedmych rokoch, ale vpadne to do nasledujúceho sedemročného obdobia, ibaže človekom nespozorované.

Neustále v našom duševnom živote prechádzame takýmito vecami, ktoré vrážajú do nášho citového života a ktoré sú spätnou odozvou sveta na to, čo sme v predchádzajúcej sedemročnej perióde nejako prežili v citovej sfére. Teda taká udalosť, ktorá nás nejako citovo podnetila, tá v nasledovnom životnom úseku zaznieva opäť do nášho duševného života. Na takéto veci ľudia zvyčajne nedbajú. Kto si však dá trochu námahy, môže už také veci vonkajškovo pozorovať.

Veď ktože ešte nezažil, že sa u nejakého človeka, ktorého dobre pozná, náhle vyskytol nejaký nesúlad, pričom vôbec nevedno, odkiaľ sa to vzalo. Človek sa zmení „z čista jasna“, ako sa často hovorí. Keď tú vec skúmame bližšie a skutočne dokážeme mať oko, duševné oko pre zvláštne správanie nejakého človeka, keď dokážeme cítiť najmä to, čo hovorí taký človek medzi slovami, alebo čo hovorí v slovách, potom môžeme späť prísť na niečo takého – ako som to charakterizoval – predchádzajúceho citového, udalostí, ktorá ho zasiahla. A v celom medzičase prebieha vlastne vo svete niečo, čo by neprebíhalo, keby ten človek nebol mal onen

Á
Á
Á

 GÁ

citový zážitok. Ale to celé je proces, ktorý mimo toho, že ho prežíva človek, sa odohráva ešte aj objektívne mimo človeka. Vidíte, ako veľa príležitostí tu je, aby sa tieto veci odohrávali mimo človeka, veci, ktoré sú tu skrze človeka, a ktoré sú jednoducho objektívnymi svetovými procesmi.

Do týchto objektívnych svetových procesov sa mieša to, čo sa odohráva medzi elementárnymi bytosťami, aj takými elementárnymi bytosťami, ako som ich nanovo charakterizoval, mimo človeka. Poukázal som na ich iný vzťah s dýchacím a rytmickým systémom. Tu ich vidíte spolupôsobiť s rytmickým systémom okľukou skrze citové podnety. Tieto veci nás nútia, ak ich správne chápeme, povedať: Človek neustále produkuje okolo seba niečo ako skutočne veľkú auru. Ale do toho, čo on tu vrhá vo vlnách, do toho sa miešajú elementárne bytosti, ktoré, v závislosti na človeku, dokážu to, čo sa tu vracia, ovplyvniť. Myslite si teda túto vec takto: Máte nejaký podnet, vyžarujete ho. Keď sa k vám vracia, nie je neovplyvnený, ale v medzičase s týmto podnetom majú do činenia elementárne bytosti. A keď on potom spätne pôsobí na človeka, potom dostanete spätne s tým, čo si tieto elementárne bytosti počali s tým, čo je mimo vás, účinok elementárnych bytostí. Človek skrze to, čo tu šíri ako duchovnú atmosféru, prichádza k vzájomnému výmennému pôsobeniu s elementárnymi bytosťami. Všetko to, čo sa pre človeka osudovo odohráva vrámci behu života, súvisí s týmito vecami. Aj vrámci behu nášho života máme istý druh napĺňania sa nášho osudu. Všetko, keď dnes niečo prežívame, má to význam pre neskoršiu dobu. To však je cesta, ktorou nás v skutočnosti náš život tesá. A na tesianí nášho osudu spolupracujú také elementárne bytosti, ktoré sa ku nám cítia byť priťahované našou vlastnou prirodzenosťou. Tam sa cítia byť priťahované, tam spolupôsobia na nás.

Tu vidíte do vzájomného pôsobenia medzi človekom a jeho okolím a vidíte istou mierou hru duchovných síl v okolí. Keď sledujeme túto hru, vyjasnieva sa mnohé z toho, čo je pre človeka osudovým. Vhľad do týchto pomerov, ten leží v našich osvietených časoch - „osvietených“ musíme však stále písať v úvodzovkách – veľmi ďaleko a do našich čias siahajú, povedal by som, len tradície čias predchádzajúcich, v ktorých človek súvisel, skrze elementárnejšie stupne vedomia, so skutočnosťou viac, než dnes. Tieto tradície nájdete veľmi pekne prejavené v tých básňach minulých dôb, v ktorých to, čo je pre človeka osudové, sa viaže k zásahom elementárnych bytostí. A skutočne jedna z najkrajších básní z tých, ktoré sa nám zachovali a v ktorej sa jedná o takéto osudové zasahovanie elementárnych bytostí v našom okolí, je tá, ktorú teraz často vidíte v eurytmickom spracovaní. Tam vidíte, ako osudovo zasahujú elementárne bytosti z ríše kráľa duchov. Vy už viete, báseň sa volá:

Dcéra kráľa duchov

Pán Oluf cvála tak neskoro a ďaleko
Aby ohlásil svoju svadbu priateľom

Elfovia tam tancujú na zelenej lúke

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

Dcéra kráľa duchov mu podáva ruku.

„Vitaj pán Oluf, prečo ponáhľáš sa preč?
Pridaj sa do radu a tancuj so mnou!“

„Nemôžem tancovať, tanec nemám rád,
Skoro ráno je môj svadobný deň.“

"Počuj, pán Oluf, pod' tancovať so mnou,
Dve zlaté ostrohy ti dám.

Blúzku z hodvábu, tak bielu a jemnú,
Moja matka vybielila v mesačnom svite.“

„Nemôžem tancovať, tanec nemám rád,
Skoro ráno je môj svadobný deň.“

„Počuj, pán Oluf, pod' tancovať so mnou,
Hromadu zlata ti dám.“

„Hromadu zlata by som vzal rád,
Ale tancovať nesmiem a nemal by som!“

„Ak nechceš, pán Oluf, so mnou tancovať,
Nech ťa mor a choroba budú nasledovať!“

Tu máte votkávanie elementárneho sveta do toho, čo je pre človeka osudové tak, že to potom presiahne do toho najnápadnejšieho osudového javu: do choroby a smrti.

A ona udrie mu na srdce.

Prosím vás, aby ste si takéto veci všímali. Tieto veci, tie nie sú v starých básňach len tak - Herder to prevzal len z ľudovej tvorivosti – ako to dnes stojí v novších básňach. Oproti básňam našej kultúry by mohol azda človek povedať, že približne deväťdesiatdeväť percent z nich je navyše. Básne, ktoré skutočne sem zasahujú zo starého vedenia, tie sú vždy také, že zodpovedajú pravdivosti, skutočnosti. Nikdy by tu nemohlo stáť: udrie ho do hlavy, alebo na hubu, alebo do nosa, ale:

A ona udrie mu na srdce
Ešte nikdy necítil takú bolesť

To musí súvisieť s rytmickým orgánom, preto srdce.

Zdvihla ho blednúceho na jeho koňa.
„Cválaj verne domov za tvojou paňou.“

A keď prišiel pred dvere domu,
Jeho matka stála, trasúc sa z toho.

„Počúvaj syn môj, povedz mi už aj,

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ Á

Prečo je tvoja farba smrteľne bledá?“

„Akoby nemala byť smrteľne bledá,
Keď som bol v ríši kráľa duchov.“

„Počúvaj syn môj, tak milý a drahý,
Čo povedať mám tvojej neveste?“

„Povedz jej, že som v lese na hodinku
Precvičiť tam môjho koňa a psa.“ - -

Skoro ráno, keď deň sotva začal,
Nevesta prišla so svadobným sprievodom.

Podarovala medovinu, podarovala víno.
„Kde je pán Oluf, môj ženích?“

„Pán Oluf išiel do lesa na hodinku
Precvičuje tam svojho koňa a psa.“

Nevesta sčervenela do šarlátova -
Tam ležal pán Oluf, a bol mŕtvý.

To, na čo chcem upriamiť vašu pozornosť, je práve to básnicky naskrz veci primerané podanie toho, čo sa okolo človeka v takejto osudovej hodine odohráva a čo sa vlastne stále okolo človeka odohráva, obzvlášť silno však vystupuje v tých súvislostiach, ktoré môže človek vnímať pri periodickom návrate podnetných zážitkov citovej oblasti. Pretože tie sa vracajú stále tak, že zasahujú do nášho osudu, ale nie úplne nezmenené, ale po tom, čo prešli tým, čo si takéto elementárne bytosti s nimi počali. Presne tak, ako žijeme vo vonkajšom fyzickom vzduchu, ako žijeme medzi danosťami minerálnej, rastlinnej a zvieracej ríše, práve tak žijeme našimi, ponajprv podvedomými ľudskými časťami, našim rytmickým systémom, v duchovnej oblasti elementárnych bytostí. A tam sa tesá tak veľa z nášho osudu, ako práve je možné vytesať v behu života medzi narodením a smrťou.

Iba tým, že sme hlavou plne bdeli, vyčnievame von z tejto vzájomnej hry s elementárnymi bytosťami. Nezačlenení do ríše elementárnych bytostí sme iba skrze náš bdely život hlavy. Tam istou mierou vyčnievame nad hladinu elementárneho mora, v ktorom ako ľudia neustále plávame.

Tu vidíte návrat udalostí, osudový návrat udalostí už počas zvyčajného života tým, čo sa odohráva pre náš rytmický systém a pre náš systém údov. Týka sa to aj vzájomného pôsobenia s okolím, ale komplikovanejšie, oveľa, oveľa komplikovanejšie a aj toto kmitá opäť naspäť, len tam má väčšie rozpätie kmitov. Naspäť prídu až v nasledovnom pozemskom živote alebo v jednom z nasledovných pozemských životov. Takže môžeme povedať že to, čo nazývame našim osudom, našou karmou, vôbec nemusí byť pre nás niečím tak veľmi tajomným, keď nahliadame, že je to len zväčšením toho, čo môžeme študovať vrámci ľudského života samotného v návratnosti takýchto udalostí. Tieto udalosti sa práve nevracajú nezmenené, ale vracajú sa dosť veľmi zmenené.

Á
Á
Á
Á

Na niečo vás upozorním. V pedagogických prednáškach, ktoré som tiež konal, stále zvyrazňujem to, že počas vyučovania v ľudovej škole spočíva dôležitý uzlový bod života okolo deviateho roka. Na vyučovaní v ľudovej škole je možné tento dôležitý uzlový bod ľudského života veľmi, veľmi dobre pozorovať. Pred ním napríklad nemôžeme náuku o prírode preberať s človekom nijako inak, než tým, že opisy prírodných procesov – v bájkach a legendách a podobne – napojíme na ľudský morálny život. Až po ňom by sme mali začať s vlastnými, jednoduchšími, elementárnymi popismi prírody. To, čo nazývame učebným plánom, to totiž vychádza úplne zo skutočného pozorovania ľudskej bytosti až k jednotlivostiam. Už som na to upozornil v článku „Pedagogické základy waldorfskej školy“. Aj tam poukazujem na tento bod približne okolo deviateho roka. Tento bod, ten môžeme charakterizovať tak, že povieme: Vedomie ja dostáva novú podobu. Človek sa stáva schopným zaoberať sa vonkajšou prírodou objektívnejšie. Predtým všetko, čo vidí vo vonkajšej prírode, spája so svojou vlastnou bytosťou. Samozrejme, vedomie ja sa rozvíja už v prvom sedemročnom úseku života, od dvoch, dva a pol roka s tak ďalej. Ale v druhom úseku života, tu to prichádza, približne okolo deviateho roka, späť. To je takpovediac jedno z najnápadnejších spätných pôsobení, tento návrat vedomia ja okolo deviateho roka. Vedomie ja tu prichádza späť v duchovnej forme, zatiaľ čo v druhom a treťom roku života je viac duševné. To je len jedna z udalostí, ktoré sa vracajú veľmi nápadným spôsobom. Ale môžeme to skutočne nahliadať aj pre nevýznamné udalosti v ľudskom živote.

Tieto intimity ľudského života, tie budú pre budúcnosť ľudského vývoja naliehavo, veľmi naliehavo nutnými. Vhľad do takýchto vecí sa postupne bude musieť stať všeobecným vzdelaním. Toto všeobecné ľudské vzdelanie sa z času na čas mení. V dnešných časoch, všakže, sme už nešťastní, ak naše dieťa po dosiahnutí desiateho roka ešte nedokáže niektoré veci vypočítať. To Rimania ešte vôbec neboli; ale oni boli nešťastní, keď taký mladík ešte nepoznal Zákon dvanástich tabúl - zatiaľ čo my zase tomu, aby naše deti poznali znenia zákonov, venujeme menej starostlivosti. A bolo by to aj s našim duševným stavom zle zariadené, keby sa to ešte tak dialo. Ale to, čomu človek verí, že to musí byť všeobecným vedomím, to sa mení a my teraz stojíme vo východisku doby, kedy z vývoja zeme, človeka, sa takéto intimity duševného života musia stať všeobecným vedomím. Človek musí dôjsť k tomu, naučiť sám seba presnejšie spoznávať, než to človek až doteraz považoval za potrebné. Inak by tieto veci nepriaznivo spätné pôsobili na stav celého ľudského života.

To že my nevieme, kde také niečo, čo nás vzrušuje, má svoj pôvod, to nemá za následok, že by to v našom duševnom živote neprebiehalo. Tie veci sa vracajú, ony pôsobia svojim vplyvom na náš duševný život. Tie si nedokážeme objasniť, jednoducho ich vôbec neprijímame do vedomia. Následkom toho je, že sa dostávame do všelijakých stavov. A ľudia dnes veľmi trpia v takých pomeroch, ktoré sa jednoducho prijímajú, o ktorých človek prirodzene nevie, že vedú naspäť k predchádzajúcim zážitkom. To, čo je citové, sa nejakým spôsobom vracia naspäť. To si môžete, povedal by som, spomienkovo jednoducho spojiť skrze to, čo som už častejšie pre tieto veci povedal ako istý druh reprezentanta: Ak dieťa učíme modliť sa, to jest, citovo rozvíjať modlitebnú náladu, tak to raz kmitne naspäť, po veľmi dlhom čase; ono to kmitá aj medzitým späť, ale kmitá stále ďalej a kmitá opäť späť. Po veľmi dlhej dobe prichádza modlenie naspäť tým, že dokážeme vyvinúť duševnú

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

Ak na seba necháte pôsobiť moju „Tajnú vedu“, tak uvidíte, že sa tam nehovorí len o zatmeniach slnka, ktoré sú minulými, alebo zatmeniach mesiaca, ktoré sú minulé, alebo o nejakých explóziách alebo erupciách v kozme, ale tam sa hovorí o kozmickej udalosti, o Kristovej udalosti. A zvláštne: Keď my o dejepise vieme povedať najskôr už len to, že historici, takzvaní historici, nenachádzajú žiadnu možnosť zaradiť Kristovu udalosť do postupu historického diania, tu sa oficiálni zástupcovia vierovyznaní odrazu rozzúria. Keď počujú: Je tu niečo ako antroposoficky orientovaná duchovná veda, ktorá hovorí o Kristovej udalosti ako o kozmickej udalosti, tu začínajú ľudia, ktorí sú oficiálnymi zástupcami vierovyznaní, strašne nadávať. Z toho vidíte, ako málo majú tieto vierovyznania sklon skutočne naplniť veľké výzvy našej doby – priviesť vôbec Kristovu udalosť do súvislosti so svetovými udalosťami. Musíme povedať: Ľudia, ktorí dnes často hovoria o Kristovi, dokonca teológovia, nehovoria o tomto Kristovi vôbec inak, než by hovorili o nejakej inej všeobecne božskej bytosti, nie inak, než starí židia, alebo aj židia dneška hovoria o svojom Jahvem alebo Jehovovi. A novšie som vám povedal: Môžete vziať Harnackovu knihu „Podstata kresťanstva“ a Kristovo meno všade tam, kde ho Harnack použil, vyškrtnúť a dosadiť všeobecné božie meno, zmysel sa tým nezmení, pretože ten človek nemá ani tušenia o tom, čo je na kresťanstve špecifické. Áno, kniha „Podstata kresťanstva“ od Harnacka je stranu po strane popisom opaku podstaty kresťanstva, pretože sa tam nejedná o kresťanstvo, ale jedná sa o nejakú všeobecnú náuku o Jahve. Je veľmi dôležité poukázať na tieto veci, pretože tieto veci naskrze súvisia s najnutnejšími požiadavkami našej súčasnosti. A to, čo musí vprúdiť do kultúrneho vývoja ľudstva, to je vedomie človeka o existencii nie iba nejakého všeobecného, abstraktného duchovného sveta, ale konkrétneho duchovného sveta, v ktorom vo vnútri žijeme tým, čo cítime a chceme a konáme a z ktorého vyčnievame skrze to, čo myslíme, vyčnievame iba skrze našu hlavu. Je to už tak, že v skutočnosti sa oprávňuje nový druh svetozázoru tým, že sa človek usiluje o skutočné preniknutie toho, čo cítime a chceme a konáme, Kristovým impulzom.

Že naša astronómia, naša vývojová náuka sa v novších dobách rozvíjala v úplne abstraktných formách, to sa stalo možným len preto, že Kristov impulz najskôr ľudia neuchopili vnútorne, ale zostali tradície a tie uchopili ľudia subjektívne, ale neuchopili ich tak vnútorne, aby vnútorné zážitky boli také, že sú súčasne aj svetovými zážitkami - to značí - kde stojíme vo vzájomnej výmennej hre s tým, čo duchovne prebieha okolo nás.

Tu či tam vidno, ako svitá vedomie o tom, že sú nutné nové impulzy pre ľudský vývoj. Avšak k tomu sa ľudia dokážu len ťažko rozhodnúť, aby uchopili konkrétny duchovný život. Keď hovoria o duchu, majú predsa len stále viac-menej túžbu, žiť v abstraktnosti. Samo vedomie o našom postavení k našim myšlienkam sa musí určitým spôsobom zmeniť. Z toho či onoho hľadiska som už upozornil na to, čo tu vlastne myslím, pretože už som vo verejných prednáškach na to často poukázal, že prednášky antroposoficky orientovanej duchovnej vedy práve v našej súčasnosti tu nie sú preto, sledovať nejaký programový cieľ, nie zo záľuby, oduševniť sa práve týmto smerom za nejaký ideál, ale z vzhľadu do toho, čo ľudstvo dnes nerobí. A tým musí byť opäť nadviazané na isté duševné rozpoloženie minulých dôb, ktoré existovalo v epochách, v ktorých ľudia viac súviseli s ich skutočným duchovným okolím. V skorších dobách to bolo inak. Dnes by sme to však mali obzvlášť silno cítiť. Už častejšie som to uviedol: Zvonku nás už ako ľudí vlastne nič nedokáže priviesť k rozkvetu. Pokrokové impulzy pre ľudský vývoj musíme vyniesť zvnútra navonok,

Á
Á
Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

z našej súvislosti s duchovným svetom. A mali by sme vlastne mať dobrý zrak pre to, ako niečo, čo prežívame bez toho, že by sme my sami pre to niečo urobili, sa stáva stále viac a viac zážitkom cesty zostupu nadol. Istou mierou sa nachádzame už na zostupe ľudského vývoja. A ako ľudia sa musíme vyšvihnúť nahor, aby sme tým vystúpili nad pozemský vývoj - skrze našu súvislosť s duchovným svetom. Tým sa však to, o čo sa poznávacím procesom usilujeme, musí stať pociťované ako sila, ktorá nás uschopňuje, aby ľudstvo ako celok prešlo do budúcich štádií vývoja, keď zem pod nami odumrie. Je to podobné, ako keď v malom v iných štádiách vývoja odumrie telo, keď prechádzame cez bránu smrti. Cez bránu smrti prechádzame ako jednotliví ľudia - to značí, do duchovného sveta - a telo odumiera pod nami. Tak to raz bude pre celok ľudstva. Toto ľudstvo sa vyvinie v celosti k bytiu Jupitera – ja to nazývam jupiterským bytím.

Zem sa stane mŕtvolou. A my už teraz sme vo vývojovej fáze odumierania. Jednotlivec zvráskavie, vlasy mu zošedivejú. Zem, pre tých geológov, ktorí skutočne dokážu pozorovať – už som vám o tom nedávno hovoril – vykazuje zjavné známky starnutia. Odumiera pod nami. To, čo my dnes duchovne hľadáme, to je teda v skutočnosti protipôsobenie voči procesu starnutia zeme. Toto vedomie, to je to, čím sa máme preniknúť.

Z iného uhla pohľadu označovali predchádzajúce doby svoje mystérijné poznanie ako niečo, čo je príbuzné liečivej sile, aj fyzickej liečivej sile. Toto vedomie musí aj dnes opäť začať prenikať ľudstvo. Úsilie po poznaní musí vyvolať vedomie: Človek tým niečo koná pre ďalší vývoj celého ľudstva. K tomuto vedomiu by človek prirodzene nikdy neprišiel, ak by tomu konkrétnemu, čo nás svojou hrou obklopuje tým spôsobom, ako som to popísal, nevenoval pozornosť, pretože tak by sme to, čo človek cíti a chce a koná, vlastne považovali len za jeho osobnú záležitosť. Nevedeli by sme, že je to niečím, čo sa odohráva aj vonku. Ale bude nutným, že – a tu musím teraz urobiť poznámku, ktorá nebude môcť byť len tak všeobecne úplne pochopiteľná – aj tie, chcem povedať, exaktnejšie stránky ľudských vied takýmto snahám protirečia. Tie však dnes ešte nie sú vôbec na výške, skutočne vôbec nie na výške. Napríklad môžete dnes ešte stále v exaktnej vede nájsť tie najnemožnejšie predstavy. Chcem spomenúť len jediné, čo azda môže byť všeobecne pochopiteľné. Povedzme, že si ľudia zvyčajne triviálne predstavujú: Niekde je slnko. Zo slnka sa na všetky strany šíri svetlo, tak, ako aj z nejakého iného svetelného zdroja. A všade môžete sledovať, že ľudia, ktorí toto šírenie sledujú matematickými predstavami, hovoria: Nuž tak, svetlo sa šíri do nekonečna a potom nejakým spôsobom zmizne. Je to vec jeho vlastnej slabosti, že tým, že sa rozšíri, sa potom stratí. – Ale tak to nie je. Všetko, čo sa takto šíri, dospeje ku hranici a od tejto hranice kmitne zase späť a ako niečo iné dôjde naspäť ku svojmu pôvodu. Slnečné svetlo nejde do nekonečna, ale kmitne v sebe samom opäť späť, ale nie ako svetlo, ale ako niečo iné; ale kmitne opäť naspäť.

A tak je to v podstate s každým svetlom. Tak je to v podstate so všetkými pôsobeniami. Všetky pôsobenia podliehajú, v podstate vzaté, zákonu elasticity, ktorá má svoje hranice elasticity. Ale oné predstavy, tie v našom takzvanom exaktnom vedeckom stvárnení už nájdete ako štandardné a dnes počítame príliš málo so skutočnosťami. Ak by ste boli fyzici, upozornil by som vás na to, ako dnes ľudia vo fyzike počítajú s dráhou, ktorá je ukončená a s časom. A potom určujú rýchlosť, ktorá sa zvyčajne označuje c alebo v , ako funkciu dráhy a času, čo vyjadria rovnicou:

Á
Á
Á
Á
Á
Á

$$c = s/t$$

Ale to je skrz naskrz falošné. Rýchlosť nie je výsledok, ale rýchlosť je tým elementárnym, čo niečo, či už materiálne, alebo duchovné, nesie v sebe. A my rozkladáme rýchlosť do dráhy v priestore a do času. Z toho abstrahujeme tieto dve veci. Priestor ani čas ako také nie sú ničím reálnym. Rýchlosti sú vo svete niečím reálnym; rôzne rýchlosti. To je taká poznámka, ktorú robím len pre fyzikov. Fyzici mi však budú rozumieť, že i v samotných všetkých tých veciach, ktoré spočívajú v teoretických základoch vedomostí našej doby, vládnu krehké podmienky. Všade sú tam podmienky, ktoré len tým tkvejú vo vnútri, že nie sme v stave uchopiť duchovno ako niečo konkrétneho.

To je výzva Michaelskej doby, aby ľudia dospeli do stavu, uchopovať duchovno v jeho konkrétnosti, to znamená, tak počítať s ľudským okolím, že práve tak, ako hovoríme, že vzduch a voda je v okolí, budeme poznať v okolí aj rôzne elementárne a vyššie bytosti. To je to, na čom záleží a to je niečo, čo sa musí opäť stať ľudským vzdelaním tak, ako to bolo ľudským vzdelaním v starých dobách. Lenže sa to nechce pripustiť. Také obraty, aké sa v ľudskom vývoji udiali napríklad uprostred 15. storočia, sa vôbec nechcú pripustiť. Na jednotlivostiach sa to však dá sledovať, že to tak je.

Nieko, neviem, či Švéd alebo Nór, napísal pred časom knihu, v ktorej veľa cituje z alchymistov. Obzvlášť tam cituje jedno miesto od jedného alchymistu, kde sa objavuje všetko možné, merkúr, antimón a tak ďalej. A teraz tento spisovateľ dneška, ktorý – ako z jeho knihy možno zistiť, je excelentným chemikom dneška – hovorí, že si nevie pri tomto chemickom recepte nič predstaviť z toho, čo tu ten alchymista udáva. – Skutočne si nedokáže pod tým nič predstaviť a to z toho jednoduchého dôvodu, že keď dnešný chemik hovorí o merkúre, o ortuti, tak je to pre neho minerálna ortuť; keď dnešný chemik hovorí o antimóne, tak je to pre neho kov, atď. Avšak slová v knihe, ktorú cituje, znamenajú niečo iné, vôbec nie vonkajší kov, ale isté procesy, ktoré prebiehajú vnútri ľudského organizmu. Je to ľudské vnútorné poznanie. Ak ich dnes napíšeme v tom zmysle, akými sú dnes v súčasnosti vo vedomí tohto spisovateľa, ktorý tu dnes cituje toho dobrého pána, tak ich dnes dokážeme čítať ako popis laboratórneho procesu, ktorý pracuje s retortami a tomu podobné dokáže aj popísať. Len z toho nedostáva žiaden zmysel. Môže to považovať jedine za nezmysel. Avšak ono to získa zmysel, akonáhle vieme, čo bolo v oných starých dobách myslené antimónom a merkúrom atď, a že tu síce existuje i aspekt vonkajšieho minerálu, že však predovšetkým sú týmito procesmi myslené vnútorné procesy ľudskej prirodzenosti, pre ktoré však človek mal iné prostriedky, než máme dnes. Preto musí ten, kto číta literatúru pätnásteho storočia, čítať úplne iným zmyslom, ako ten, kto číta neskoršiu. Na takýchto veciach by sme aj vonkajškovo dokázali študovať celú premenu duševného usporiadania. Teraz práve žijeme v dobe, v ktorej sa musí začať prikladať veľká hodnota takým veciam, ktorým ľudstvo celé storočia žiadnu hodnotu neprikladalo.